

VII. yüzyılın sonlarında Türklerin İslamiyet ile tanışmasıyla birlikte sanat ve mimaride yeni bir dönem başlamıştır. Özellikle Uygurlardan kalan tapınaklar camilere dönüştürülmüştür. Ancak bu yapılar, cemaatle birlikte ibadet etmek için yetersiz kaldığından büyük camiler inşa edilmeye başlanmıştır.

İslamiyet'in kabulüyle birlikte Türkler, kurgan mezar yapımını bırakmışlardır. Bu geleneği İslam mezar anlayışına uyarlayarak İslam kültürüne türbe mimarisini kazandırmışlardır (Görsel 3.42).

Türbeler; genellikle sahabeler, İslam âlimleri ve hükümdarlar adına inşa edilmiştir.

Görsel 3.42 Ayşe Bibi Türbesi (Kazakistan)

2) Çevrenizde gördüğünüz ya da farklı kaynaklardan öğrendiğiniz türbe örnekleri hangileridir? Söyleyiniz.

Çevremde gördüğüm ya da öğrendiğim türbelere örnek olarak Mevlana Türbesi (Konya), Hacı Bayram Veli Türbesi (Ankara), Eyüp Sultan Türbesi (İstanbul) ve Hacı Bektaş-ı Veli Türbesi (Nevşehir) verilebilir.

Müslüman Türk hükümdarları Türkistan'da İslam dinini iyi bir şekilde öğretmek amacıyla ciddi girişimlerde bulunmuşlardır. İslamiyet'in ilk yatılı üniversiteleri kabul edilen medreseleri inşa etmişlerdir. Bu medreseler, Türk-İslam devletlerinde birçok alanda dünyayı etkileyen âlimlerin ve bilim insanlarının yetişmesine olanak sağlamıştır.

Türk-İslam devletleri, ticaret yolları üzerinde ribatlar (kervansaraylar) inşa ederek kervanların güvenliğini sağlamayı ve ticari hayatı canlı tutmayı hedeflemiştir (Görsel 3.43).

Müslüman Türk hükümdarları genellikle saraylarda yaşamış ve ülkelerinde kervansaray, hamam, cami, medrese, hastane gibi sosyal tesisler inşa etmişlerdir. Bu tesislerin giderleri vakıflar aracılığıyla karşılanmış ve böylece Türk vakıf geleneğinin temellerini atmıştır.

Görsel 3.43 Ribat-ı Şerif (İran)

Kaynak 3

(...) Karahanlılar dinî ve sivil yapılarını bezemeye önem vermişlerdir. Yapılarda heykel ve tasvir yapma yasaklandığı için ciddi arayış içine girmişler ve Türk İslâm sanatının temelini atmışlardır. Bu sanat dalının oluşumunda cebir ilmine hâkim olan âlimlerinin önemli etkisi ve katkısı olmuştur. Karahanlı hükümdarları matematik, geometri alanında uzman olan âlimlere soyut ama bir o kadar sanatsal, ihtişamlı bezemeler yaptırmışlardır. Bunun sonucunda geometrik şekillerden meydana gelen çok farklı bezemeler (Görsel 3.44) üretilmiştir. Karahanlı devri bezemeleri cebir ilmi esası üzerinde kurulan bir sanat olmuştur. Geometrik bezemelerin yanında bitkisel bezemeleri de geliştirilmiştir. (...)

Rustamova, 2019, s. 684.

Görsel 3.44 İsfahan Camii (İran)

